

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 червня 2023 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 96 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Основна форма - безпосередні заняття обраними видами рекреаційної діяльності (усіми доступними видами та типами рекреаційної діяльності, що описуються вище або представленими матеріально-технічною базою конкретного вишу) для відновлення працездатності та зняття втоми.

Перехідна форма специфіки життєдіяльності студентської молоді з використанням форм рекреаційної спрямованості включає заходи спрямовані на поступове зняття активності та переведення організму до спокійного стану для якнайшвидшого засинання, сюди відносяться гігієнічні засоби (заспокійливої та розслаблюючої спрямованості).

Список використаних джерел:

1. Андреева О. В., Благій О. Л. Система підготовки та підвищення кваліфікації фахівців із фізичної рекреації. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*. 2015. № 3(31). С. 5–10.
2. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення: навч. посібник. К. : Олімпійська література, 2010. 248 с.
3. Рекреація в способі життя студентської молоді. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наукових праць / Малинський І. Й., Лаврентьев О. М., Сергієнко Ю. П., Чаплигін В. П., Тарангул Д. О.; за ред. О. В. Тимошенка. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Випуск 2 (122) 20. С. 95–100.

ЛЕНДЬЕЛ Мирослава Олександрівна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ЄВРОПЕЗАЦІЇ НА ПОЛІТИЧНУ КУЛЬТУРУ ЖИТЕЛІВ ПРИКОРДОННЯ

Поняття політичної культури, запроваджене у дослідницький обіг у 1960-х роках і потім дещо призабуте (під впливом інституційного погляду на сутність політики), "відродилося" через два десятиліття як результат процесу демократизації, що розпочався в країнах Південної Європи та Латинської Америки. Культурні чинники почали розглядатися як такі, що належать до переліку передумов успіху демократизації та консолідації демократичного режиму. Водночас було сформульовано припущення, що демократична політична культура є результатом, а не однією з причин формування демократичних інститутів. Згідно з класичним визначенням, цей феномен має три аспекти, або, точніше, форми орієнтації людини на політику - когнітивний, емоційний (афективний) та оціночний (Almond, Verba, 1980).

Про можливість виокремлення локальних (регіональних) політичних субкультур заговорили прихильники теорії політичної культури в останній чверті ХХ-го століття, і такі дослідження були проведені в США в рамках вивчення міської політики (Stone, 1993). Прихильники комунітаризму вважають, що в малих громадах можлива ситуація, коли "ті, хто керує, можуть

бути "нами", але не завжди "ними". Іншими словами, громадянське суспільство розглядається в громадах як щось, що не протистоїть "ворожому політичному всесвіту", а має свободу участі в місцевому самоврядуванні, і саме ця якість впливає на культурні орієнтації мешканців (Lendel, 2022).

Водночас культурні орієнтації громадян визначаються і зовнішніми чинниками, зокрема міжнародними, головним з яких для мешканців "старого континенту" є європеїзація. Теорія європеїзації, що розглядається як процес розробки, інституціоналізації та поширення формальних і неформальних правил, практик, політичних парадигм, стилів політичної поведінки, а також спільних ідеалів і цінностей, які спочатку були вироблені в рамках політичного процесу в ЄС, а потім додані до інститутів національного політичного середовища, заохочується сучасним станом науки. Крім того, вона слугує інструментом реалізації політики та домінуючої ідеології (Radelli, 2000).

Для концептуалізації явища європеїзації, окрім вже згаданого підходу Раделлі, ми можемо прийняти позицію, що воно має декілька вимірів, включаючи наступні: 1) процес розширення ЄС; 2) розвиток європейських наднаціональних структур управління; 3) впровадження європейських процесів у національні політичні системи; 4) експорт форм політичної організації 5) проект політичного об'єднання Європи (Olsen, 2002).

Національні політики, які дотримувалися стандартів ЄС, почали сприйматися як реакційний, а іноді й вимушений процес. Дослідники також брали до уваги ймовірність різних наслідків адаптації суспільств до наднаціональних норм і потенційну шкоду від впливу національних тенденцій на європейський політичний процес (підхід "знизу вгору"). Оскільки імплементація вимог ЄС може мати різні наслідки, некоректно ототожнювати європеїзацію зі зближенням політичних систем європейських держав, яке може відбуватися під впливом інших "неінтеграційних" процесів, а також з їх гармонізацією. Спільний правовий розвиток також має "м'які" рамки, які складають значну його частину (Fink-Hafner, 2007).

Дослідники, які вивчали наслідки інтеграції центральноєвропейських країн до ЄС протягом останніх десяти років, дійшли висновку, що європеїзація дійсно сприяє змінам у політичній культурі національних груп інтересів на користь більш проактивної стратегії впливу на національні політичні процеси. Однак ще недостатньо вивчено, як ці зміни вплинули на культуру, стандарти та взаємодію між ними і громадянами (Фінк-Гафнер, Фінк-Гафнер, Новак, 2014).

Прикордонні студії дають дослідникам іншу перспективу, коли йдеться про громади та сусідні регіони двох держав. Після формального початку посткомуністичної демократизації в Європі у 1989 році кордони перестали сприйматися лише як політичні та правові лінії, що розділяють суверенні держави, а насамперед як система демаркацій, що включає видимі природні кордони та невидимі соціальні, культурні, мовні та міжконфесійні кордони на різних географічних рівнях, метою яких є позначення поділу на "нас" і "них" (Колосов, Венцковський, 2018).

Водночас набуло популярності поняття "пограниччя, прикордоння", що пояснюється насамперед переходом від парадигми розвитку в контексті

функціонування "національних держав", ієрархічного управління та просторових структур до моделей детериторіалізації, денаціоналізації та глобалізації. Узагальнюючи, дослідники визначають такі зони як простори навколо кордонів між національними державами або корінними народами, що відстають від національних центрів за рівнем економічного та технологічного розвитку і не є густонаселеними (Коч, 2019). Але все ж прийнято розглядати кордон як географічну систему, що перебуває під політичним контролем і розділяє людей уздовж двох або більше кордонів (Guo, 2021).

Після закриття кордонів, спричиненого пандемією Covid-19 у 2020-2021 роках, з'явилися нові, більш ефективні форми транскордонного співробітництва, спрямовані не на діалог між офіційними інституціями, а на регулярну взаємодію між малим бізнесом, соціальними та культурними установами, навчальними закладами та пересічними громадянами, які, вочевидь, не зацікавлені у взаємодії з урядом.

Брутальна агресія Російської Федерації проти України в лютому 2024 року шокувала дослідників територіального співробітництва в Європі, оскільки викрила хибність зовнішньополітичних ідей про те, що співпраця з Москвою може зупинити її атаки. Незважаючи на радикальну зміну геополітичної карти на континенті, дані відповідних емпіричних досліджень вказують, що "транскордонне співробітництво та міжкультурний діалог живі та процвітають, незважаючи на численні виклики". Навіть за цих обставин взаємодія та спілкування громадян на європейських кордонах зростає, оскільки місцеві жителі працюють в рамках управлінської ієрархії для досягнення спільної мети (Scott, 2022).

Упродовж крайніх двадцяти років було опубліковано низку досліджень, присвячених, зокрема зростанню словацько-українського прикордоння. Дослідники розглядали вплив ЄС на політичну співпрацю між Кошицьким і Пряшівським краєм у Словаччині та Закарпатською областю в Україні, а також економічні, соціальні, енергетичні та просторові аспекти взаємодії, які не є об'єктом нашої уваги. Зокрема, досліджено правові засади транскордонного співробітництва між регіональними та місцевими органами самоврядування, вплив європейської інтеграції на обсяг повноважень, а також сфери, де співпраця є найбільш успішною або, навпаки, неуспішною (Duleba, 2019; Lasny, 2021, Lendel, 2021). Окреме дослідження було присвячене можливостям відтворення місцевих політичних еліт у Словацькій Республіці після початку періоду демократизації і до середини 2000-х років (Lendel, 2014).

"Гра" між політичними ідеологіями та європейськими моделями публічної політики вздовж словацько-українського кордону, а також негласні політичні закони в цьому регіоні залишаються недослідженими. Через часові обмеження висновки щодо впливу міграції українців до Словаччини під час російського вторгнення на ставлення східних словаків до українців будуть оприлюднені лише в короткостроковій, у кращому випадку, перспективі.

Враховуючи вище окреслені міркування, вважаємо нагальним завданням для дослідників транскордонних процесів західних регіонів та громад України започаткувати проєкти вивчення зміни політичних орієнтацій української та

словацької (польської, угорської, румунської, молдовської) частини спільного транскордоння під впливом поглиблення процесів європеїзації.

МИРКОВІЧ Інна Леонідівна

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПСИХОЛОГІЯ»

На сучасному етапі реформування вищої освіти в Україні відбувається зростання вимог до підготовки науково-педагогічних кадрів, до теоретичного і методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності. Науково-дослідницька діяльність студентів є одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки фахівців, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності нові сучасні досягнення науково-технічного прогресу. Неодмінною умовою підвищення рівня підготовки науково-педагогічних кадрів є широке залучення студентів ЗВО до науково-дослідної роботи, їх безпосереднє включення до сфери наукового життя, прищеплення бажання досліджувати, аналізувати і створювати новий і нестандартний продукт.

Чимало вчених вивчало організацію і особливості науково-дослідницької діяльності студентів, серед них такі, як: Л. Альошкіна & І. Новак (2021), С. Боднар & Г. Коваль (2015), А. Возняк (2011), Ю. Єчина (2012), Г. Козій & С. Виговська (2011), В. Прошкін (2010), О. Чорновол-Ткаченко (2009), Г. Цехмістрова (2009) та інші. Аналіз наукових праць вищезазначених дослідників показав їхній незаперечний внесок у вирішення цієї проблеми. Однак наука не стоїть на місці, будучи динамічною сферою; вона постійно розвивається, а тому з'являються нові організаційні форми, методи дослідницької діяльності, інноваційні технології, які ще не були досліджені, тому проблема науково-дослідницької діяльності студентів все ще не втратила своє актуальності. Відтак, *метою нашої роботи* є дослідження організації науково-дослідницької діяльності студентів магістратури спеціальності «Психологія». Розглянемо це детально.

За О. Чорновол-Ткаченко, науково-дослідницька діяльність студентів включає в себе два взаємопов'язані напрями, а саме, «навчання студентів-магістрів елементам дослідницької діяльності, організації проведення експерименту, використанню методики дослідження, формуванню наукового світогляду; проведення наукових досліджень, що здійснюються студентами під керівництвом наукових керівників за певною науковою проблемою» [4, с. 123]. Основними завданнями науково-дослідницької діяльності студентів є: «оволодіння методологією наукового дослідження, психолого-педагогічними методами досліджень відповідно до конкретної спеціальності; розвиток творчого мислення у вирішенні дослідницьких завдань; формування навичок самостійної науково-дослідної роботи; розвиток дослідницької ініціативи, розширення теоретичного кругозору і наукового досвіду» [1, с. 23].